

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ieguldījumi zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstībā””

COM(2009) 519 galīgā redakcija

(2011/C 21/09)

Galvenais ziņotājs: **Gerd WOLF kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2009. gada 7. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ieguldījumi zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstībā””

COM(2009) 519 galīgā redakcija.

Komitejas Birojs 2009. gada 3. novembrī uzdeva Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību (Reglamenta 59. pants), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 463. plenārajā sesijā (27. maija sēdē) 2010. gada 26. un 27. maijā iecēla Gerd Wolf kgu par galveno ziņotāju un ar 168 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi.

1.1. Komisijas izstrādātais SET plāns attiecas uz svarīgākajiem pasākumiem, kas pašreiz jāīsteno, lai sasniegtu būtiskus un savstarpēji saistītos klimata aizsardzības un stabilas energoapgādes mērķus, kā arī saglabātu Eiropas konkurētspēju pasaulē. Komiteja pilnībā atbalsta ierosinātos ieguldījumus un pasākumus.

1.2. Kopienas enerģētikas sistēma — nodrošināšana, patēriņš, pārveide — jāpielāgo un jāpārorientē uz minētajiem mērķiem, un to varēs izdarīt tikai tad, ja visi pieliks lielas pūles.

1.3. Tāpēc ir jāattīsta tehnoloģijas un metodes zemu oglekļa emisiju enerģijas iegūšanai un izmantošanai, nodrošinot, lai tās arī starptautiskā mērogā varētu konkurēt ar līdzšinējām tehnoloģijām.

1.4. Komiteja tomēr pauž bažas, ka pieņemumi par nepieciešamajiem Komisijas, dalībvalstu un privātā sektora ieguldījumiem joprojām lielā mērā neatbilst patiesajām vajadzībām. Tāpēc Komiteja iesaka steidzami izstrādāt atbilstošu finansēšanas sistēmu, kuru kopīgi atbalstītu Komisija, dalībvalstis un ekonomikas nozares pārstāvji un kuru ņemtu vērā arī nākamā ES budžeta plānošanā. Kamēr šāda sistēma nav izstrādāta, vajadzētu apzināt papildu finansēšanas iespējas. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai šā mērķa sasniegšanai izmantotu visus dalībvalstu ieņēmumus no oglekļa emisiju sertifikātu pārdošanas. Tas pats attiecas uz nākotnē iespējamā oglekļa nodokļa ieņēmumiem.

1.5. Ņemot vērā enerģijas un klimata problēmu būtisko nozīmi, kā arī konkurētspējas atkarību no šiem faktoriem,

Komiteja uzskata, ka nav pieņemami nodokļos iekasētos papildu ieņēmumus no iniciatīvām, kas sekmē klimata aizsardzību, ieguldīt nevis enerģijas nozarē, bet gan citu mērķu sasniegšanā.

1.6. Ieguldot zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstībā, var sekmēt jauninājumus, tautsaimniecības dinamiku, ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību, vēl jo vairāk tādēļ, ka izmantojama un finansiāli izdevīga enerģija ir tautsaimniecības attīstības un noteikta dzīvesveida pamats. Tās saimnieciskais izdevīgums ir faktors, kas būtiski ietekmē Eiropas konkurētspēju pasaulē. Tāpēc ir vajadzīgi ilgtspējīgi enerģijas iegūšanas un izmantošanas veidi.

1.7. Tāpēc Komiteja uzsver elektroenerģijas īpašo nozīmi. Tā tomēr iesaka lielāku uzmanību veltīt arī jautājumam par enerģijas izmantošanu citās nozarēs un tajās izstrādāt inovatīvas pētniecības pieejas, jo visvairāk fosilo enerģijas resursu patērē citās nozarēs.

1.8. Lai Komisija izpildītu uzdevumu nodrošināt koordināciju, vienojoties ar iesaistītajām pusēm ir jāizveido arī pētniecības un izstrādes programmu struktūras. Komisijai ir nepieciešami pieredzējuši, starptautiski atzīti un ieinteresēti eksperti, kas iesaistās arī konkrētās nozarēs un pilnībā ir ieinteresēti viņu koordinēto programmu sekmīgas darbības nodrošināšanā.

2. Komisijas paziņojums (ļoti vienkāršots un saīsināts kopsavilkums).

2.1. SET plāna mērķis ir izveidot pamatu ES enerģētikas un klimata aizsardzības tehnoloģiju attīstībai.

2.2. Plāna galvenā sastāvdaļa ir "ES ceļveži" laika posmam no 2010. līdz 2020. gadam, saskaņā ar kuriem jāattīsta tehnoloģijas, kas rada nelielas oglekļa emisijas atmosfērā ("zemu oglekļa emisiju tehnoloģijas"). Šie ceļveži, kā arī finansēšanas plāns un uzdevumu sadale starp rūpniecības nozari un sabiedrisko sektoru ir izklāstīti Komisijas dienestu darba dokumentā ⁽¹⁾.

2.3. Komisijas paziņojumā ir pievērsta uzmanība arī turpmāk minētajiem jautājumiem.

2.3.1. Eiropas rūpniecības iniciatīvas, proti,

- vēja enerģija,
- saules enerģija,
- elektrotīkls,
- ilgtspējīga bioenerģija,
- CO₂ uztveršanas, transportēšanas un uzglabāšanas iniciatīva (CCS),
- ilgtspējīga kodolskaldīšana,
- kurināmā elementi un ūdeņradis.

2.3.2. Energoefektivitāte — "Progresīvo pilsētu" iniciatīva (*Smart Cities*).

2.3.3. Eiropas Enerģētikas pētniecības alianse (EERA). Tā attiecas uz pētniecības iestāžu un augstskolu kopīgām programmām.

2.3.4. Papildu pasākumi:

- cita veida tehnoloģijas, piemēram, citi jūras atjaunojamās enerģijas avoti (ne tikai vēja enerģija), enerģijas uzglabāšana, kodolspēkstaciju infrastruktūras ekspluatācijas pagarināšana un kodolatkritumu savākšana;
- kodolsintēzes enerģija, īpaši ITER projekts;
- fundamentālie pētījumi, piemēram, degviela no saules gaismas, pusvadītāju gaismas avoti vai akumulatori, kas uzglabā elektroenerģiju daudz lielākā blīvumā;
- zinātnes un pētniecības centru mobilizācija. Tam ir paredzēti arī kohēzijas politikas līdzekļi;
- starptautiskā sadarbība.

2.3.5. Lai SET plānu īstenotu, ES ieguldījumiem jāpieaug no pašreizējiem 3 miljardiem *euro* gadā līdz apmēram 8 miljardiem *euro* gadā.

2.3.6. Vismaz 50 % izsoles ieņēmumu, kas gūti no Eiropas jaunās emisiju tirdzniecības sistēmas, valstu līmenī jāiegulda atpakaļ klimata aizsardzības pasākumos, un daļa no tiem jāiegulda videi draudzīgu tehnoloģiju izstrādē.

2.3.7. Publiskā finansējuma stimulējošais un sviras efekts pēc iespējas jāpalielina, izmantojot dažādus finansēšanas instrumentus.

2.4. Tāpēc Komisija aicina Padomi un Parlamentu

- atbalstīt tehnoloģiju ceļvežus 2010.-2020. gadam,
- nolemt, ka SET plāna iniciatīvas stingri jāatbalsta ar pašreizējām Kopienas programmām,
- aicināt dalībvalstis vairāk atbalstīt zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju finansēšanu,
- atbalstīt ierosinājumu apzināt papildu finanšu instrumentus, lai sniegtu ieguldījumu SET plāna finansēšanā,
- atbalstīt ar šo mērķi saistīto Komisijas un EIB ieceri,
- atbalstīt pašreizējās starptautiskās iniciatīvas tehnoloģiju jomā un šo iniciatīvu jaunu iniciatīvu attīstību.

3. Komitejas vispārīgas piezīmes.

3.1. **Kopenhāgenas klimata konference.** Komiteja atzinīgi vērtē ES un tās dalībvalstu centienus sekmīgi noslēgt Kopenhāgenas klimata konferenci. Tā uzskata, ka klimata pārmaiņu ierobežošanas mērķis — temperatūras paaugstināšanās par ne vairāk kā diviem grādiem — ir pirmais solis, kas liecina par vēlmi nopietni aizsargāt klimatu. Tāpēc Komiteja vēl jo vairāk pauž nožēlu, ka konferences vienīgais rezultāts ir nodomu deklarācija un nav izdevies noslēgt dalībniekiem saistošas vienošanās.

3.1.1. **Problēmas nopietnības nenovērtēšana.** Neskatoties uz pasaules iedzīvotāju skaita pieaugumu un viņu vajadzībām pēc enerģijas ⁽²⁾, neskatoties uz nepieciešamību īstenot vērienīgus pašreizējai situācijai atbilstošus pasākumus, kā arī neskatoties uz izejstokiem fosilajiem primārās enerģijas avotiem ⁽³⁾ un Eiropas aizvien lielāko atkarību no importa, ir acīmredzams, ka daudzi politiķi un daudzas iesaistītās puses joprojām nenovērtē ar enerģiju un klimatu saistīto problēmu nopietnību un to risināšanai nepieciešamās investīcijas. Šādas attieksmes cēloņi var būt dažādi: uzskats, ka sekas izpaudīsies tikai ilgtermiņā; nedrošība par klimata modeļiem; ekonomiskās intereses; bažas par dzīves kvalitātes līmeņa pazemināšanos; nevēlēšanās veikt nepieciešamos ieguldījumus vai uzskats, ka gaidāmās klimata pārmaiņas attiecīgos reģionus ietekmēs mazākā mērā.

⁽²⁾ Starptautiskās Enerģētikas aģentūras (IEA) dati liecina, ka līdz 2050. gadam enerģijas patēriņš pasaulē palielināsies par 50 %.

⁽³⁾ Konservatīvi novērtējumi liecina, ka līdz 2050. gadam būs izmantota puse no fosilajiem resursiem.

⁽¹⁾ SEC(2009) 1296, 7.10.2009.

3.1.2. **Resursu racionāla izmantošana.** Attīstot konkurētspējīgas enerģijas tehnoloģijas ar zemu oglekļa emisiju līmeni ⁽⁴⁾, var veicināt atlikušo fosilo primārās enerģijas resursu lēnāku izmantošanu un ietekmēt to cenu, tādējādi sniedzot ieguldījumu ilgtspējas sekmēšanā. Tas ir vienīgais veids, kā ilgāk saglabāt fosilos enerģijas avotus un efektīvāk sagatavoties laika posmam pēc to izsīkšanas. Ja pašreiz netiks īstenoti attiecīgi pasākumi, vēlāk būs jāaskaras ar vēl lielākām problēmām.

3.1.3. **Nepieciešamie soļi: zemu oglekļa emisiju tehnoloģijas.** Tāpēc vēl jo vairāk steidzami jāpastiprina centieni, lai izstrādātu jaunas un attīstītu pastāvošās tehnoloģijas un metodes zemu oglekļa emisiju enerģijas iegūšanai un izmantošanai, nodrošinot, lai tās starptautiskā mērogā varētu konkurēt ar līdzinējām tehnoloģijām. Pasaulē tehnoloģijas zemu oglekļa emisiju enerģijas izmantošanai ievieš lielos apjomos tikai tad, ja tas ir finansiāli izdevīgi attiecīgajiem dalībniekiem.

3.1.4. **Mērķis samazināt oglekļa emisijas par 30 %.** Šādas tehnoloģijas būtu steidzami jāattīsta vēl jo vairāk tad, ja tiktu nolemts izvirzīt mērķi oglekļa emisijas samazināt par 30 % ⁽⁵⁾ (ja starptautiskajā līmenī izdotos nodrošināt attiecīgos priekšnoteikumus). Komiteja šo mērķi atbalsta.

3.1.5. **Patēriņa iespējamā palielināšanās.** Saskaņā ar Starptautiskās Enerģētikas aģentūras (IEA) atsaucē scenāriju ⁽⁶⁾ ir paredzams, ka nākamajās desmitgadēs fosilos primārās enerģijas avotus, īpaši ogles, izmantos aizvien vairāk. Tāpēc IEA būs jāiegulda lielas pūles ⁽⁷⁾, lai izmanītu šo tendenci un lai jau 2020. gadā fosilo enerģijas avotu izmantošanas apjomi sasniegtu maksimālo robežvērtību un pēc tam atkal pakāpeniski samazinātos, lai šos avotus aizvien vairāk varētu aizstāt ar enerģijas tehnoloģijām, kam ir zems oglekļa emisiju līmenis.

3.2. **Pētniecība un izstrāde — SET plāns.** Tāpēc izšķiroša nozīme ir pētniecībai un izstrādei. Komisijas izstrādātais SET plāns ir svarīgs instruments šajā ziņā. Tas attiecas arī uz finansējumu, kas šim mērķim ir paredzēts Kopienas budžetā.

3.2.1. **Pētniecība un izstrāde — starptautiski pasākumi un konkurence.** Kopenhāgenas konferencē atkārtoti apstiprinājās, ka arī tās valstis, kuras saistošu vienošanos neatbalstīja (piemēram, ASV un Ķīna), iegulda ļoti apjomīgus līdzekļus pētniecībā un izstrādē, lai sasniegtu 3.1.2. punktā minētos mērķus. Vienlaikus tas tomēr liecina, ka Eiropa savu vadošo

pozīciju varēs saglabāt tikai tad, ja tā pētniecībā un izstrādē ieguldīs daudz lielākus līdzekļus.

3.2.2. **Investīciju programma inovāciju, dinamisma un nodarbinātības veicināšanai.** Ieguldot atbilstošās pētniecības un izstrādes iniciatīvās, rodas labas iespējas sekmēt arī jauninājumus, tautsaimniecības dinamiku, ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību, vēl jo vairāk tādēļ, ka izmantojamas un finansiāli izdevīgas enerģijas pieejamība ir tautsaimniecības attīstības un noteikta dzīvesveida pamats. Ja enerģiju nenodrošina pietiekamā apjomā atbilstoši tautsaimniecības vajadzībām, var sabrukt tautsaimniecība un sociālā sistēma, un var iestāties krīze sabiedrībā kopumā. Tāpēc ir vajadzīgi ilgtspējīgi enerģijas iegūšanas veidi.

3.3. **Atzinīgs vērtējums.** Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu un paziņojumā ierosinātos pasākumus, jo tas ir svarīgs un piemērots solis. Tā aicina Padomi, Parlamentu, Komisiju un dalībvalstis, kā arī rūpniecības nozares pārstāvjus un sociālos partnerus darīt visu iespējamo, lai aktīvi atbalstītu zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstību un izmantošanu un nodrošinātu nepieciešamos līdzekļus attiecīgajiem ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē.

3.3.1. **Apjoma nepietiekamība un prioritāšu neatbilstība.** Komiteja neuzskata, ka tai šajā atzinumā būtu detalizēti jāanalizē, vai Komisijas darba dokumentā ⁽⁸⁾ minētais finansējums un tā iedalījums minētajiem mērķiem ir atbilstošs. Tāpēc tā iesaka vēlreiz pārbaudīt, vai atbalstāmajos projektos pareizi ir noteiktas prioritātes un vai kopējais finansējums atbilst izpildāmo uzdevumu nozīmībai. Turklāt pēc atbilstoša pārejas perioda būtu jāredz pasākumu rezultāti, un finansēšanas plāns nepieciešamības gadījumā attiecīgi būtu jāpārskata un jāpaplašina.

3.3.2. **Finansējuma problēma.** Komiteja uzsver, ka Kopienas enerģētikas sistēma — nodrošināšana, patēriņš, pārveide — nākamajās desmitgadēs jāpielāgo un jāpārorientē uz klimata aizsardzības, stabilas energoapgādes un ilgtspējas mērķiem, kas ir savstarpēji saistīti. Šo mērķi varēs sasniegt tikai tad, ja tiks pieliktas lielas pūles. Komiteja vienlaikus uzsver, ka pieņemumi par pētniecībai un izstrādei nepieciešamo finansējumu lielā mērā neatbilst patiesajām vajadzībām. Par to nepārprotami liecina arī norāde par attiecīgajiem ASV ieguldījumiem pētniecībā uz izstrādē, un tāpēc Komiteja pauž šaubas, vai paredzētie ieguldījumi būs pietiekami, lai plašā mērogā un ar nepieciešamo aktivitāti sekmīgi īstenotu šādas vērienīgas iniciatīvas vai pat iegūtu vadošo pozīciju tirgū.

3.3.3. **Visaptveroša finansēšanas sistēma.** Tāpēc Komiteja iesaka steidzami izstrādāt atbilstošu finansēšanas sistēmu, kuru kopīgi atbalstītu Komisija, dalībvalstis un dažādu ekonomikas nozaru pārstāvji un kuru ņemtu vērā arī nākamā ES budžeta plānošana.

⁽⁴⁾ Izņemot CCS.

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums "EUROPA 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei", COM(2010) 2020 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (IEA) — *World Energy Outlook 2009* — atsaucē scenārijs (Reference Scenario).

⁽⁷⁾ IEA — *World Energy Outlook 2009* — 450. scenārijs.

⁽⁸⁾ SEC(2009) 1296, 7.10.2009.

3.3.4. Papildu finansējuma avotu apzināšana — enerģijas patēriņa izmaksas kā kritērijs. Tāpēc, un kamēr šāda sistēma nav izstrādāta, vajadzētu apzināt papildu finansēšanas iespējas gan Kopienas, gan arī īpaši dalībvalstu līmenī. Komiteja atzinīgi vērtē arī EIB gatavību iesaistīties finansēšanā. Nepieciešamo ieguldījumu izvērtēšanā kā kritērijs jāizmanto pašreizējā enerģijas patēriņa izmaksas — to ievērojamu procentuālo daļu vajadzētu paredzēt nodrošinājumam nākotnē! Šajā sakarā Komiteja norāda uz atzinumu par rīcības plānu energoefektivitātes jomā⁽⁹⁾.

3.3.4.1. Ieņēmumi no emisiju tirdzniecības sistēmas un iespējamā oglekļa nodokļa. Turklāt visi dalībvalstu ieņēmumi⁽¹⁰⁾ no emisiju tirdzniecības sistēmas pilnībā⁽¹¹⁾ jāiegulda zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstīšanā. Ņemot vērā klimata un enerģijas problēmu nopietnību, Komiteja uzskata, ka nav pieņemami daļu no šiem ieņēmumiem izmantot citiem mērķiem. Tas pats attiecas uz nākotnē iespējamā oglekļa nodokļa ieņēmumiem. Tāpēc Komiteja aicina dalībvalstis apsvērt šo ieteikumu.

3.3.4.2. Nepieļaut ieņēmumu novirzīšanu. Ņemot vērā enerģijas un klimata problēmu svarīgumu, kā arī konkurētspējas atkarību no šiem faktoriem, Komiteja uzskata, ka nav pieņemami nodokļos iekasētos papildu ieņēmumus no iniciatīvām, kas sekmē klimata aizsardzību, ieguldīt nevis enerģijas nozarē, bet gan citu mērķu sasniegšanā.

3.3.4.3. Rezerves kvotas. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas nodomu no emisiju tirdzniecības sistēmas (ETS) rezerves, kas paredzēta jaunajiem dalībniekiem, izmantot 300 miljonus ES kvotu, lai atbalstītu oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas iniciatīvas un inovatīvu atjaunojamo enerģiju. Šīs kvotas būs pieejamas dalībvalstīs demonstrējumu projektu finansēšanai, kurus izvēlēsies pēc Kopienas līmenī noteiktiem kritērijiem⁽¹²⁾.

3.3.5. Ieguldījumu veicināšana. Komiteja norāda arī uz savu atzinumu par Kopienas inovāciju politiku⁽¹³⁾, kurā minētie ieteikumi īpaši attiecas arī uz ilgtspējīgu enerģijas tehnoloģiju attīstīšanu.

3.3.6. Attīstīšanas un pielietošanas nodalīšana. Komiteja iesaka nepieciešamos pasākumus izmaksu ziņā izdevīgu jaunu

un jau pastāvošu zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstīšanai skaidrāk nodalīt no pasākumiem, kuru mērķis ir sekmēt šo tehnoloģiju plašu izmantošanu un laišanu tirgū.

3.4. Ierobežota prognozējamība. Līdz šim ir izrādījies, ka arī enerģijas un klimata politikā turpmākās tendences un to ilgtermiņa ietekmi var paredzēt tikai ierobežoti. Tāpēc pašreiz nedrīkst ierobežot to tehnoloģiju izvēli, kas būs vajadzīgas 2050. gadā, tieši pretēji, vajadzētu saglabāt visas perspektīvās iespējas, lai, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt gan apgādes drošību, gan konkurētspēju un klimata aizsardzību, iespējami efektīvi varētu sasniegt 2050. gadam un turpmākajam laika posmam izvirzītos mērķus. Jau 2020. gadā varēs secināt, vai ir izdevies sasniegt vismaz šim laika posmam izvirzītos mērķus.

3.4.1. Vispusīga pieeja tehnoloģiju attīstīšanā. Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē vispusīgo pieeju, ko Komisija ierosina piemērot tehnoloģiju attīstīšanas visos posmos līdz to izmantošanai un pasākumu īstenošanai, lai radītu priekšnoteikumus uz pieredzi balstītas un elastīgas pieejas piemērošanai tehnoloģiju izmantošanā un izvairītos no pāragriem lēmumiem.

3.4.2. Fundamentālie pētījumi. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija galvenokārt uzsver arī nepieciešamību pietiekamā apjomā veikt fundamentālus pētījumus un uzsver šo pētījumu nozīmi. Tas ir vienīgais veids, kā izdarīt jaunus atklājumus un izstrādāt no tiem izrietošas teorijas.

3.4.3. Eiropas Enerģētikas pētniecības alianse. Komiteja atzinīgi vērtē arī priekšlikumu izveidot Eiropas Enerģētikas pētniecības aliansi. Komisijai būtu jāizmanto atklātā koordinācijas metode un īpaši jāpievēršas tam, lai atbilstoši līdzdalības noteikumiem nodrošinātu līdzfinansējumu no finansētājiem dalībvalstīs vai no rūpniecības nozares.

3.4.4. SET plāna sviras efekts. Tāpēc, pārbaudot ierosināto finansējuma sistēmu, jāpievērš uzmanība tam, lai SET plānā paredzētie līdzekļi būtu pietiekami, lai radītu vēlamo sviras efektu un tādējādi iesaistītu dalībvalstis un rūpniecības nozari.

3.5. Prioritāšu noteikšana tehnoloģiju izmantošanā. Ieviešot attīstītās tehnoloģijas un sistēmas, jāņem vērā ne tikai klimata aizsardzības mērķis; daudz vairāk jāņem vērā arī tādi svarīgi principi kā apgādes drošība un ekonomija (piemēram, CO₂ novēršanas izmaksas), tostarp reģionāli un globāli faktori (saules, ūdens vai vēja enerģijas pieejamība, attālumi, izejvielu piegādātāju intereses u.c.). Tāpēc, paredzot pasākumus, lai atbalstītu tehnoloģiju sākotnējo laišanu tirgū, nevajadzētu minēt konkrētas tehnoloģijas vai tām paredzēt īpašu atbalstu.

⁽⁹⁾ OV C 10, 15.1.2008., 22. lpp.

⁽¹⁰⁾ Piemēram, izsoles ieņēmumi tirdzniecības periodā no 2013. līdz 2020. gadam.

⁽¹¹⁾ Savukārt Komisija paziņojumā ierosina ieguldīt tikai 50 % šo ieņēmumu un ne tikai pētniecībā un izstrādē (skatīt 2.3.6. punktu).

⁽¹²⁾ Tas attiecas arī uz ģeotermālās enerģijas projektiem.

⁽¹³⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Kopienas inovāciju politikas pārskatīšana mainīgajā pasaulē", INT/509, vēl nav publicēts OV.

3.6. **Elektroenerģijas nozares nozīme.** Vairums ierosināto tehnoloģiju un pasākumu attiecas uz elektroenerģijas nodrošināšanas vai izmantošanas sistēmām. Lai arī pašreiz elektroenerģijas nozares īpatsvars Eiropas enerģijas tirgū ir tikai 19 % ⁽¹⁴⁾, Komiteja uzskata, ka ierosināto pētniecības un izstrādes pasākumu zināma orientācija uz elektroenerģijas nozari ir pamatota, jo tai ir būtiska nozīme visās ikdienas dzīves jomās, tehnoloģiju nozarē un tautsaimniecībā. Elektrības nozīmi palielinās arī centieni pēc iespējas “elektrificēt” visu sauszemes transportu (automašīnas, kas darbināmas ar elektroenerģiju, preču pārvadījumi pa dzelzceļu) un centieni ēku apkurē papildus koģenerācijai vairāk izmantot ar elektrību darbināmas tehnoloģijas (sūkņus, kompresorus), izmantojot siltumsūkņu ražoto un ģeotermālo enerģiju.

3.6.1. **Atjaunojamo enerģijas avotu izšķirošā nozīme.** Komiteja atkārtoti uzsver, ka starp attīstāmajām enerģijas tehnoloģijām, kas rada nelielu daudzumu oglekļa emisiju, izšķirošā nozīme ir atjaunojamajiem enerģijas avotiem. Komiteja ar gandarījumu secina, ka pēdējos gados atjaunojamās enerģijas īpatsvars elektrības ražošanā ir palielinājies vairāk nekā bija sagaidāms, īpaši pateicoties vēja enerģijas nozares intensīvajai attīstībai.

3.6.2. **Eiropas elektrības tīkli.** Tāpēc Komiteja atbalsta ideju Eiropā paplašināt attiecīgus elektrības tīklus un attīstīt tam nepieciešamās tehnoloģijas (piemēram, “viedos tīklus”), lai labāk līdzsvarotu Eiropā vērojamās aizvien lielākās piedāvājuma svārstības un, iespējams, uz Eiropu transportētu elektroenerģiju no Āfrikā uzbūvētajām saules enerģijas spēkstacijām.

3.6.3. **Uzglabāšanas tehnoloģijas, maksimālās slodzes infrastruktūra un atbalsta spēkstacijas.** Tomēr ir paredzams, ka, cenšoties tālāk attīstīt atjaunojamās enerģijas avotus, kas ir pakļauti laika apstākļu, dienas cikla un gadalaiku svārstībām, iepriekš minētie pasākumi nebūs pietiekami, lai nodrošinātu stabilu un pieprasījumam atbilstošu elektrības apgādi. Tāpēc tālāk jāpēta arī inovatīvas stacionāras uzglabāšanas tehnoloģijas (piemēram, gaisa spiediens, ūdeņradis). Tikpat svarīgi ir attīstīt arī augsti efektīvu un izmaksu ziņā rentablu maksimālās slodzes infrastruktūru. Pagātnē šo infrastruktūru izmantoja tikai tam, lai papildinātu pamatslodzes infrastruktūras darbību un apmierinātu pieprasījuma svārstības, īpaši maksimālo patēriņu, savukārt tagad to izmanto (un nākotnē izmantos aizvien vairāk), lai ar atbalsta spēkstaciju palīdzību kompensētu svārstības vairuma atjaunojamo enerģijas avotu piedāvājumā. Tāpēc maksimālās slodzes infrastruktūras attīstībai ir pieejamībai ir īpaša nozīme.

3.6.4. **Ar sistēmu saistīti risinājumi.** Ņemot vērā iepriekš minēto sistēmisko saikni starp dažādām enerģijas tehnoloģijām, vajadzētu īpašu uzmanību pievērst arī ar sistēmu saistīto problēmu analīzei, tādējādi risinot ar to saistīto apgādes drošības jautājumu un apzinot iespējamās risinājumus.

3.6.5. **Papildu izmaksas.** Šajā sakarā jānorāda, ka izmaksas, kas saistītas ar tīklu, regulēšanas, uzglabāšanas un atbalsta sistēmām, kuras ir nepieciešamas svārstībām pakļauto enerģijas avotu darbības nodrošināšanai, jāņem vērā arī kopējo saimniecisko izmaksu aprēķinā. Komiteja savulaik ir aicinājusi internalizēt ārējās izmaksas, kas saistītas, piemēram, ar kodolenerģiju un dažādo fosilo enerģijas avotu izmantošanu ⁽¹⁵⁾.

3.6.6. **Enerģijas uzglabāšana mobilai izmantošanai.** Šajā jomā jāveic papildu fundamentālie pētījumi, lai, cerams, izdarītu jaunus atklājumus par daudz lielāku uzglabāšanas blīvumu, ciklu raksturlielumiem un darba mūžu, kā arī veiktspēju. Noteiktos apstākļos elektrisko transportlīdzekļu akumulatorus varbūt varētu daļēji izmantot pat svārstībām pakļauto enerģijas avotu enerģijas uzglabāšanai.

3.6.7. **Pamatslodzes infrastruktūra.** Elektroenerģijas nozarē izšķirošā nozīme tomēr ir pamatslodzes infrastruktūrai. Tāpēc ir būtiski

— ogļu resursus izmantot videi draudzīgā veidā, it īpaši paaugstinot efektivitāti un/vai izmantojot oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas sistēmas (CCS);

— uzlabot kodolenerģijas (kodola šķelšanās) izmantošanu, visas nozarēs izstrādājot jaunas pieejas (drošība, galīgā glabāšana, izplatīšana, resursu izmantošana, atbalsta spēja);

— būvēt augsti efektīvas gāzes spēkstacijas;

— ņemot vērā ilgtermiņa perspektīvu, aktīvi tālāk attīstīt daudzsološo kodolsintēzes tehnoloģiju;

— nodrošināt arī pamatslodzes infrastruktūras nodrošinātāju regulējuma spēju, lai arī tos iekļautu kopīgās regulējuma sistēmās.

3.7. **Cita veida enerģijas izmantošana.** Tomēr galapatērētāji šobrīd galvenokārt izmanto nevis elektroenerģiju, bet cita veida enerģiju. Tas attiecas uz vairumu rūpniecības nozaru (piemēram, ķīmiskā vai tērauda rūpniecība), gandrīz visu transporta nozari un gandrīz pilnībā uz ēku apkuri. Tāpēc Komiteja iesaka šim jautājumam veltīt daudz lielāku uzmanību. Tādēļ būtu īpaši svarīgi šajās jomās izstrādāt jaunas pieejas, kas ir plašākas nekā jēdzieni “energoefektivitāte”, “enerģijas taupīšana” un “elektrifikācija”. Klimata aizsardzības mērķus varēs sasniegt tikai tad, ja arī šajās jomās tiks rasti piemēroti risinājumi.

⁽¹⁴⁾ EUROSTAT – 2009. gada ziņojums.

⁽¹⁵⁾ OV C 175, 28.7.2009., 1. lpp; OV C 120, 16.5.2008., 15. lpp.

3.7.1. **Jūras un gaisa transports.** Komiteja uzskata, ka jūras un gaisa transporta nozarēs fosilos vai ķīmiskos enerģijas avotus nevarēs aizstāt pat ilgākā laika posmā ⁽¹⁶⁾. Šajās jomās galvenokārt jāīsteno šādi pasākumi: efektivitātes uzlabošana, toksisko izplūdes gāzu filtrēšana, ķīmisko enerģijas avotu (piemēram, ūdeņraža un tā savienojumu) iegūšana ar elektrības vai saules enerģijas palīdzību, un, iespējams, CCS izmantošana (kuģu satiksmē ⁽¹⁷⁾).

3.7.2. **Ražošanas process, ķīmiskā un tērauda rūpniecība.** Iespējams, ka ražošanas procesā, īpaši ķīmiskajā un tērauda rūpniecībā, fosilos enerģijas avotus pilnībā aizstāt būs tikpat sarežģīti ⁽¹⁸⁾. Komiteja tāpēc iesaka pastiprināt centienus pētniecības un izstrādes jomā, lai rastu jaunus risinājumus.

3.7.3. **Biotehnoloģijas un biomasas.** Komiteja norāda uz ievērojamo potenciālu inovatīvu biotehnoloģiju attīstīšanā, uz to nozīmi arī enerģijas nozarē un šajā sakarā apspriežamajiem mērķiem. Īpaša uzmanība jāpievērš ilgtermiņā nepietiekamo un ar pārtikas un izejvielu nodrošināšanu konkurējošo biomasas resursu izmantošanai galvenokārt tajās jomās, kurās nepastāv alternatīvas (turklāt šajā procesā jāņem vērā ar mēslošanu saistītās siltumnīcefekta gāzes ⁽¹⁹⁾, piemēram, NO₂).

3.7.4. **Ēku siltumizolācija.** Būtisks jautājums ir enerģijas ietaupījums ēkās. Šajā jomā vēl ir lielas iespējas attīstīt (un ieviest!) tehnoloģijas siltuma zuduma mazināšanai. Tās būtu vairāk jāņem vērā, nosakot CO₂ novēršanas pasākumu prioritātes.

4. Komitejas īpašas piezīmes.

4.1. **Kopienas uzdevumi un subsidiaritāte.** SET plāns galvenokārt attiecas uz Kopienas uzdevumiem, kas ir vajadzīgi vai lietderīgi, lai attīstītu minētās tehnoloģijas. Tāpēc jānosaka pārvalstiski uzdevumi vai uzdevumi, kuru izpildē svarīga nozīme ir valstu savstarpējai sadarbībai, kas rada Eiropas pievienoto vērtību.

4.2. **Finanšu plāns un prioritātes.** Finanšu plāns un tajā paredzētās prioritātes ir jāpārbauda, vai tās atbilst iepriekš minētajiem kritērijiem.

4.3. **Vēlreiz — attīstīšana un izmantošana.** Finanšu plāns jāpārbauda, lai secinātu arī to, vai tajā galvenā uzmanība tiek vērsta pievērsta jaunu tehnoloģiju vai sistēmu attīstīšanai. Noteikti būtu jāizvairās no energotehnoloģiju plašas izmantošanas subsīdēšanas ar SET plāna palīdzību.

4.4. **Sinergija ar pastāvošajām programmām.** Turklāt Komiteja iesaka nodrošināt sinerģiju starp SET plānā ierosināta-

jiem pētniecības un izstrādes pasākumiem klimata jomā un jau pastāvošajiem Septītās pamatprogrammas projektiem un programmām, piemēram, izveidot saikni ar Nākotnes un jauno tehnoloģiju (FET) programmas nozīmīgākajiem projektiem (TRANS E: *flagship projects*). Tas īpaši attiecas uz tām SET plāna jomām, kurās vidējā termiņā, proti, nākamajos desmit gados, attīstība nav paredzama.

4.5. **Starptautiskā sadarbība.** Lai līdzekļus ieguldītu pēc iespējas efektīvāk, Komiteja iesaka ⁽²⁰⁾ (it īpaši nepieciešamo lielo projektu, piemēram, ITER, īstenošanā) censties sadarboties ar starptautiskiem stratēģiskiem partneriem ne tikai tāpēc, lai kopīgi segtu izmaksas un nodrošinātu personāla resursus, bet arī tāpēc, lai nodrošinātu plašāku zināšanu bāzi un lielāku investīciju potenciālu.

4.6. **Komisijas loma.** Lai Komisija izpildītu savu uzdevumu nodrošināt koordināciju, vienojoties ar iesaistītajām pusēm tai ir jāizveido pētniecības un izstrādes programmu attiecīgās struktūras. Komisijai ir nepieciešami autoritatīvi darbinieki (TRANS E *project officers*), proti, pieredzējuši, starptautiski atzīti un ieinteresēti eksperti, kas darbojas arī konkrētās nozarēs un pilnībā ir ieinteresēti viņu koordinēto programmu sekmīgas darbības nodrošināšanā.

4.7. **Izpratne, līdzdalība un atbalsts — informācija un pārredzamība.** Lai sekmīgi īstenotu visus iepriekš minētos pasākumus, pilnībā un atklāti jāinformē iedzīvotāji, īpaši tie, ko, iespējams, skars paredzētie pasākumi, un viņi kopā ar politiķiem, rūpniecības nozares pārstāvjiem un citiem dalībniekiem piemērotā veidā jāiesaista lēmumu pieņemšanā. Lai nodrošinātu izpratni un atbalstu, vissvarīgāk un sniegt izsmeļošu informāciju, nodrošināt līdzdalību un pārredzamību.

4.8. **Iepriekšējie Komitejas atzinumi.** Komiteja norāda, ka par daudziem minētajiem jautājumiem tā jau ir izstrādājusi atzinumus, kuros šajā atzinumā īsumā izklāstītie jautājumi ir analizēti detalizēti. Komiteja īpaši vērš uzmanību uz šādiem atzinumiem:

— INT/146 “Nepieciešamā pētniecība, ņemot vērā stabilu un ilgtspējīgu energoapgādi” ⁽²¹⁾,

— TEN/299 “Ēku energoefektivitāte — galapatērētāju ieguldījums” ⁽²²⁾,

— TEN/311 “Augstāku vides un enerģētikas politikas prasību iespējamā pozitīvā un negatīvā ietekme uz Eiropas rūpniecības konkurētspēju” ⁽²³⁾,

⁽¹⁶⁾ Izņemot īpašus pielietojumus militārajā jomā.

⁽¹⁷⁾ Ja nevēlas pieļaut kodolenerģijas izmantošanu.

⁽¹⁸⁾ Kamēr izmantos fosilos enerģijas avotus, var izmantot CCS, lai samazinātu piesārņojumu atmosfērā.

⁽¹⁹⁾ Atmos. Chem. Phys. Discuss., 7, 11191–11205, 2007.

⁽²⁰⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par paziņojumu “Eiropas stratēģiskie pamatnorādījumi starptautiskai sadarbībai zinātnes un tehnoloģiju jomā”, OV C 306, 16.12.2009., 13. lpp.

⁽²¹⁾ OV C 241, 7.10.2002., 13. lpp.

⁽²²⁾ OV C 162, 25.6.2008., 62. lpp.

⁽²³⁾ OV C 162, 25.6.2008., 72. lpp.

- TEN/332 “Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskais plāns” ⁽²⁴⁾,
- TEN/398 “Ekoloģiski efektīva ekonomika / iespēja aizsākt jaunu laikmetu enerģētikā” ⁽²⁵⁾,
- TEN/340 “Ilgtspējīga enerģijas ražošana no fosilā kurināmā” ⁽²⁶⁾,
- TEN/404 “Eiropas enerģētikas politikas ietekme uz MVU” ⁽²⁷⁾,
- NAT/391 “Starptautiskas sarunas par klimata pārmaiņām” ⁽²⁸⁾,
- “Atpakaļceļa nav” — Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas rezolūcija par klimata pārmaiņām, Kopenhāgena, 2009. gada 7.–18. decembris.

Briselē, 2010. gada 27. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ OV C 27, 3.2.2009., 53. lpp.

⁽²⁵⁾ OV vēl nav publicēts.

⁽²⁶⁾ OV C 77, 31.3.2009., 49. lpp.

⁽²⁷⁾ OV vēl nav publicēts.

⁽²⁸⁾ OV C 77, 31.3.2009., 73. lpp.